

УДК 711

СТАН ДОСЛІДЖЕНОСТІ ПРОБЛЕМ АНТРОПОГЕННИХ ЛАНДШАФТІВ ТЕХНОГЕННОГО ТИПУ В СТРУКТУРІ ВЕЛИКОГО МІСТА

Автор – Дарина Дмитренко¹, студ. гр. АРХ-21-2мн

Науковий керівник – ст. викладач каф. АПМ Ірина Швець²

¹darina.dmitrenko.7777@gmail.com, ²irynashvets19@gmail.com

Придніпровська державна академія будівництва та архітектури

Метою доповіді є визначення стану дослідженості проблем антропогенних ландшафтів техногенного типу, та їх впливу на містобудівний розвиток великих міст.

В сучасних умовах екологізації та глобального напрямку реновації міських ландшафтно-технічних систем, питання відповідності рівня дослідженості проблем антропогенних територій стоїть на важливому місці, оскільки теоретичні та практичні напрацювання є основою для подальших досліджень та інноваційних рішень.

На основі аналізу праць вчених-ландшафтознавців та опираючись на власні теоретичні концепції, Г. І. Денисик зробив висновок, що для досконалого розуміння поняття антропогенного ландшафту його слід розглядати на трьох взаємопов'язаних рівнях: власне антропогенні ландшафти, ландшафтно-інженерні та ландшафтно-техногенні системи [1]. Загальною ознакою цих систем та антропогенного ландшафту в цілому є те, що всі вони є природними комплексами, що пов'язані з діяльністю людини. За класифікацією антропогенних ландшафтів Ф. М. Мількова «техногенні ландшафти – це особлива генетична група антропогенних ландшафтів, у яких за допомогою техніки докорінно перебудовуються всі компоненти ландшафту, включно і літогенна основа» [1]. Зі схеми Ф. М. Мількова «Техногенні геокомплекси в структурі антропогенних ландшафтів» також видно, що техногенні ландшафти – зустрічаються у кожному класі антропогенних ландшафтів. Це добре видно на території житлової та громадської забудови, яка в даній класифікації позначається як «селитебна». Отже, індустріальні, постіндустріальні, та транспортні території в структурі міста відносяться до техногенного типу ландшафтів.

Сучасні дослідження проблем антропогенних ландшафтів техногенного походження в Україні здійснюються у кількох напрямках:

– відповідність концепції сталого розвитку, що зосереджена в підсумковому документі, прийнятому Генеральною Асамблеєю ООН в 2015 році, «Перетворення нашого світу: Порядок денний сталого розвитку

2030» [2] та роботах Д. Медоуза, Ф. Голлея, А. Гранберга, В. Данілова-Данільяна та ін.;

– регіональні дослідження класів антропогенних ландшафтів, їх структури, особливостей функціонування й перспектив для розробки проектів ресурсозбереження та раціонального використання територій. Досліджено кар'єрно-відвальні геокомплекси Кривбасу (М. О. Руденко, В. І. Єфіменко, В. Л. Козаков, М. О. Желязкова), гірничопромислові території Полісся та Кримського півострову (О. В. Мудрак, О. С. Дем'янюк, А. П. Магдійчук, Я. В. Генік), порушені території Донбасу (О. В. Чемакіна, Т. В. Тамболіна, О. В. Кравченко, І. В. Лазарева та ін.), промислові ландшафти міст Харкова (ХНУМГ), Дніпра (ПДАБА), Києва (КНУБА);

– розширення теоретичних основ реконструктивної діяльності, доповнення методологічного апарату дослідження процесів та обґрунтування розробки програм і проектів реконструкції міста в роботах А. М. Плешкановської, Ю. М. Білоконя, М. М. Дьоміна, В. О. Лаврика, Г. Й. Фільварова, І. О. Фоміна, Ю. М. Шкодовського та ін.

Високим на сьогодні є стан дослідженості проблем вуглевидобувних територій Донбасу, щодо їх взаємодії з міським середовищем, завдяки напрацюванням О. В. Кравченка [3]. На основі аналізу фактичного стану порушених територій в містах Донецької та Луганської областей він розробив та науково обґрунтував принципи їх архітектурно-планувальної організації та методичні рекомендації, що можуть бути застосовані для дослідження порушених міських просторів будь-якого іншого регіону.

В монографії дослідників ХНУМГ «Реновація промислової забудови та її адаптація до сучасного міського середовища» на основі узагальнення наявного досвіду, нормативних документів, наукових публікацій і перспективних тенденцій було систематизовано реновацію промислової забудови як систему заходів організаційно-економічної модернізації, технічного оновлення, культурно-історичної спадщини, екологічної реабілітації та соціального поживлення міських територій [4].

Дослідження техногенних ландшафтів на прикладі міста Дніпро розкриті, в цілому, в напрацюваннях дослідників ПДАБА.

В працях І. О. Мерилової разом з іншими науковцями [5; 6] було досліджено використання та містобудівний потенціал антропогенних ландшафтів міста таких як промисловий вузол «Фабричний» та прибережні території міста, що дозволило сформулювати комплекс заходів їх реновації та ревіталізації.

Стан дослідженості техногенних ландшафтів в Україні не вичерпний, але вже закладена база методологічних рекомендацій для майбутніх науковців. Існує велика ймовірність, що частина науково-дослідницьких праць про антропогенні ландшафти України після війни не будуть

актуальними для регіонів, уражених бойовими діями й деякі з них перейдуть в історичну документацію. Довоєнні дослідження техногенних та порушених територій, що зараз знаходяться в радіусі бойових дій, мають бути переглянуті та переосмислені з огляду на нову реальність, оскільки характер таких порушень ландшафтів серйозно відрізняється від порушень внаслідок господарської діяльності.

Список використаних джерел

1. Денисик Г. І. Антропогенне ландшафтознавство: навчальний посібник. Ч. І. Глобальне антропогенне ландшафтознавство. Вінниця : ПП «ТД Видавництво Едельвейс і К», 2012.

2. Кислова Л. А. Історичні аспекти та концептуальні основи сталого розвитку : зб. наук. праць. Тернопільський національний економічний університет; редкол.: В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. Тернопіль : «Економічна думка», 2014. Т. 18, № 1. С. 20–24.

3. Кравченко О. В. Принципи архітектурно-планувальної організації відкритих міських просторів з порушеними територіями : дис. ... канд. арх.: 18.00.04. Націон. авіац. ун-т. Київ, 2015.

4. Реновація промислової забудови та її адаптація до сучасного міського середовища : монографія [Ю. І. Гайко, Є. Ю. Гнатченко, О. В. Завальний, Е. А. Шишкін; за заг. ред. Ю. І. Гайка, Е. А. Шишкіна]. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. 353 с.

5. Мерилова І. О., Речиц О. А. Етапи формування промислового вузла «Фабричний» у місті Дніпро : історія та перспективи подальшого розвитку: ст. 76. Київ : КНУБА, 2021. С. 170–181.

6. Вадімов В. М., Мерилова І. О., Самойленко Є. В. Стратегія розвитку прибрежних територій міста : ст. 56. Київ : КНУБА, 2021. С. 172–188.